

Lietuvos gynybos ekosistemos stiprinimas: rekomendacijos

Projekto vadovas: Paulietis Darius Stasiulevičius

2025 rugsėjo 8 d.

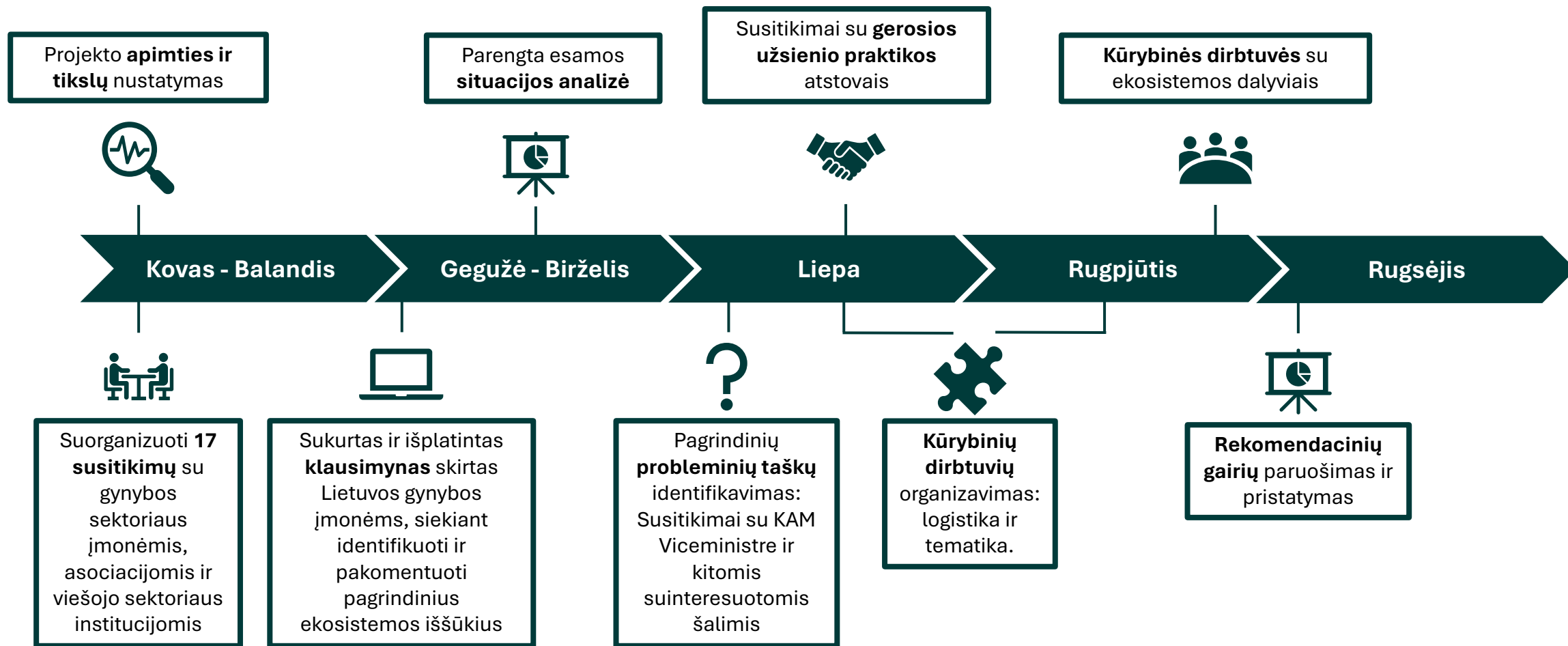
Projekto savininkas: Ignas Marcinkevičius („Investuok Lietuvoje“)

Projekto laiko juosta

Projekto laiko juosta

Rekomendacijos dėl Lietuvos gynybos ekosistemos stiprinimo

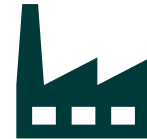
Rekomendacijos Lietuvos gynybos ekosistemos stiprinimui

Gynybos ir saugumo pramonės plėtros gairių atnaujinimas ir nacionalinės gynybos ir saugumo pramonės inovacijų strategijos sukūrimas

Inovacijų finansavimo iš gynybos išlaidų didinimas

Platesnis lietuviškų gynybos produktų naudojimas Lietuvos kariuomenėje

Tarpinstitucinės gynybos ir saugumo pramonės grupės sukūrimas

Gynybos ir saugumo pramonės plėtros gairių atnaujinimas ir nacionalinės gynybos ir saugumo pramonės inovacijų strategijos sukūrimas

Problema

- 1 Gynybos ir saugumo pramonės politika šiuo metu yra fragmentuota, priklausoma nuo pavienių iniciatyvų, todėl nėra užtikrinamas tęstinumas ir ilgalaikis ekosistemos stiprinimas.
- 2 Dabartinės gynybos ir saugumo pramonės plėtros gairės nebeatitinka sparčiai kintančių sektoriaus poreikių, todėl jų atnaujinimas yra būtinas siekiant sudaryti prielaidas gynybos pramonės proveržiui.
- 3 Ekosistemos dalyviams trūksta ilgalaikių orientyrų – trūksta nacionalinės gynybos ir saugumo pramonės inovacijų strategijos, kuri nustatytų strateginę kryptį, institucijų roles bei užtikrintų inovacijų ir technologinės pažangos integraciją į gynybos pramonę.

Galimybė

Sukurti atnaujintas gynybos ir saugumo pramonės plėtros gaires bei nacionalinę gynybos ir saugumo pramonės inovacijų strategiją suteikia galimybę Lietuvai užtikrinti nuoseklumą ir ilgalaikį šalies gynybos ekosistemos stiprinimą. Aiškiai apibrėžta strateginė kryptis leistų koordinuoti veiksmus tarp valstybės institucijų, privataus sektoriaus ir mokslinių institucijų, suteikiant dalyviams ilgalaikius orientyrus ir atsakomybių ribas. Strategija turi suteikti galimybę integruoti naujas technologijas ir inovacijas, užtikrinant greitą reagavimą į sparčiai kintančius sektoriaus poreikius. Ji skatintų sistemingą investavimą į naujas technologijas, pritraukiant talentus ir stiprinant inovacijų kultūrą, panašiai kaip tai daroma lyderiaujančių Europos šalių gynybos pramonėje. Be to, aiškūs prioritetai ir technologijų sritys leistų efektyviau integruotis į Europos gynybos tiekimo grandines, didinant konkurencingumą ir tarptautinį bendradarbiavimą. Tokiu būdu Lietuva galėtų kurti modernią, inovatyvią ir konkurencingą gynybos pramonę, užtikrinančią tiek nacionalinį saugumą, tiek ekonominę naudą.

Gynybos ir saugumo pramonės plėtros gairių atnaujinimas ir nacionalinės gynybos ir saugumo pramonės inovacijų strategijos sukūrimas

Siūlymas

Organizuoti diskusijas su valstybės institucijomis, gynybos įmonėmis, mokslinių tyrimų centrais ir universitetais, siekiant identifikuoti prioritetines sritis ir probleminius taškus, inovacijų galimybes.

Nustatyti ilgalaikius tikslus, prioritetines technologijų ir inovacijų sritis, institucijų atsakomybes bei veiksmų planą, kuris leistų koordinuoti veiksmus tarp visų ekosistemos dalyvių.

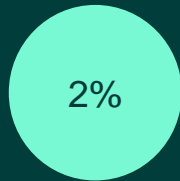
Įtraukti gerąsias Europos valstybių praktikas, užtikrinant, kad strategija sudarytų sąlygas dalyvauti bendruose projektuose, eksportui ir tarptautiniam bendradarbiavimui.

Sukurti veiksmų įgyvendinimo planus, siūlymus, finansavimo mechanizmus, ir koreguoti strategiją pagal sektoriaus pokyčius.

Inovacijų finansavimo iš gynybos išlaidų didinimas

Europos gynybos agentūros 2024 m. [ataskaitoje](#) minima, kad „Tyrimai, technologijų plėtra ir inovacijos yra būtinos siekiant sustiprinti Europos technologinį pranašumą. Tai bus pasiekta tik ilgalaikėje perspektyvoje, užtikrinant nuolatinės investicijas į tyrimus ir technologijas.“

EGA rekomendacija: 2% visų gynybos išlaidų skirti gynybos tyrimams ir technologijos

[Latvija](#): Gynybos pramonės ir inovacijų strategija numato padidinti inovacijų finansavimą iki 1,5% nuo gynybos išlaidų 2028 m. ir iki 3% nuo gynybos išlaidų 2036 m.

[Jungtinė Karalystė](#): skirs ne mažiau kaip 10% Gynybos ministerijos įrangos biudžeto naujoms technologijoms (pavyzdžiui, dronams ir dirbtiniu intelektu pagrįstoms technologijoms)

- 2024 metais [Jungtinė Karalystė](#) nustatė 7% gynybos biudžeto ribą MTEPI veiklai

Europos Komisijos [duomenys](#) rodo, kad MTEP veiklai gynybos sektoriuje ES narės išleidžia tik 0,02% nuo ES BVP.

JAV MTEP veiklai gynybos sektoriuje išleidžia [10x](#) daugiau nei ES narės (nuo BVP).

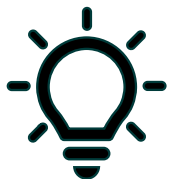
Remiantis Europos gynybos agentūros [duomenimis](#), dviems Europos Sąjungos valstybėms narėms atitenka 80% visų investicijų į naujas technologijas.

€ Inovacijų finansavimo iš gynybos išlaidų didinimas

Problema

- 1 Gynybos pramonės klausimyno analizė nustatė, kad vienas pagrindinių įmonių iššūkių yra nuoseklių valstybės investicijų į MTEPI veiklos skatinimą trūkumas.
- 2 Beveik 70% apklaustų įmonių įvertino, kad esamos iniciatyvos nesprendžia šio iššūkio ir identifikavo jog iniciatyvos neužtikrina pardavimų ar produkto panaudojimo.
- 3 Lietuvos respublikos gynybos ir saugumo pramonės plėtros 2023 – 2027 metais gairės nenumato skirti konkretaus procento nuo gynybos biudžeto MTEPI veiklai.
- 4 Esamos gairės nustato, kad „*bent 20 proc. skiriama ginkluotosioms pajėgoms modernizuoti, įskaitant gynybos ir saugumo pramonės inovacijų skatinimą*“. Tai reiškia, kad MTEPI veiklai nėra nurodoma konkreti dalis ir priklausomai nuo gynybos ir saugumo politikos prioritetų ji gali svyruoti.

Galimybė

Nustačius konkretų procentą gynybos biudžete, Lietuva galėtų pasiekti daugialypės grįžtamosios naudos:

- sustiprinti nacionalinį saugumą pasitelkiant vietos inovacijas;
- pritraukti tarptautines investicijas ir partnerystes;
- skatinti patentų kūrimą bei aukštos pridėtinės vertės darbo vietas;
- didinti šalies konkurencingumą Europos gynybos rinkoje;
- skatinti gynybos ir saugumo pramonės produktų eksportą.

Tokiu būdu Lietuva galėtų tapti viena iš ES valstybių, kuri sistemingai susieja gynybos finansavimą su inovacijų plėtra.

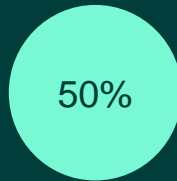

Siūlymas

- Įvertinti dabartines faktines MTEPI išlaidas gynybos biudžete. Nustatyti, kokia dalis lėšų šiuo metu realiai skiriama MTEPI veiklai.
- Sudaryti finansinį modelį, kiek būtų realistiška skirti (pvz., 1–2% nuo gynybos biudžeto). Atsižvelgti į valstybės finansines galimybes, gynybos pramonės brandą ir strateginius pajėgumus.
- Įtraukti nuostatą į gynybos ir saugumo pramonės plėtros gaires (pvz., „ne mažiau kaip X% gynybos biudžeto skiriama MTEPI veiklai“). Užtikrinti, kad procentas būtų atskirai identifikuotas, o ne įtrauktas bendroje „modernizavimo“ kategorijoje. Peržvelgti modernizacijos ir MTEPI sąvoką ir interpretaciją tarp ekosistemos dalyvių.
- Įsteigti procesą, pagal kurį kasmet būtų vertinama, ar nustatytas procentas pasiektas. Taip pat, sukurti įrankį, kuris matuotų investicijų grąžą.
- Konsultuotis su verslu ir mokslo institucijomis dėl prioritetinių tyrimų krypčių. Užtikrinti, kad MTEPI lėšos būtų nukreipiamos į projektus, turinčius aiškų pritaikymą gynybos poreikiams.

Platesnis lietuviškų gynybos produktų naudojimas Lietuvos kariuomenėje

Nauja Europos gynybos pramonės [strategija](#) mini, kad „Gynybos pramonės parengtį reikia stiprinti visoje Sąjungoje, ypatingą dėmesį skiriant tam, kokią konkrečią reikšmę tai turi toms valstybėms narėms, kurioms kyla didžiausia rizika patirti konvencinio karo veiksmus.“

EDIS numato, kad ES narės turi išleisti bent pusę savo gynybos pirkimų biudžeto Europoje pagamintiems produktams

[Latvija](#): Gynybos pramonės ir inovacijų strategija numato iki 2028 m. padvigubinti nacionalinės gynybos produktų dalį iki 20%, o iki 2036 m. – padidinti iki 30%

2022 – 2023 metais [78%](#) visų gynybos pirkimų sandorių buvo įgyvendinti su trečiųjų šalių tiekėjais.

Didžioji dalis importo yra iš JAV – net [63%](#) tiekėjų.

Ginklų importas Europos valstybėse 2020–2024 m. laikotarpiu, palyginti su 2015–2019 m., išaugo [155%](#)

Platesnis lietuviškų gynybos produktų naudojimas Lietuvos kariuomenėje

Problema

1

Lietuvos respublikos gynybos ir saugumo pramonės plėtros 2023 – 2027 metais gairėse nėra nurodyta, kokia dalis Lietuvos gynybos ir saugumo struktūrų naudojamų produktų ir komponentų perkama iš nacionalinių gamintojų.

2

Gynybos pramonės klausimyno analizės rezultatai rodo, kad virš 70% įmonių nurodė jog platesnis Lietuviškų gynybos produktų naudojimas Lietuvos kariuomenėje būtų kertinis pokytis skatinant pramonės proveržį.

Galimybė

Europos valstybės siekia stiprinti nacionalinę gynybos pramonę ir skatinti vietos produktų integravimą į kariuomenės struktūras. Lietuvai plečiant lietuviškų gynybos produktų naudojimą Lietuvos kariuomenėje, galima tikėtis daugialypės grįžtamosios naudos:

- nacionalinės gynybos pramonės stiprinimas ir konkurencingumo augimas;
- sinergija tarp civilinio ir karinio sektoriaus inovacijų;
- naujų technologijų ir patentų kūrimas;
- aukštos pridėtinės vertės darbo vietų kūrimas.

Platesnis nacionalinių produktų naudojimas taip pat gali skatinti investicijų pritraukimą ir eksporto plėtrą, o Lietuva gali tapti viena iš ES valstybių, kuri sistemingai susieja nacionalinių gynybos produktų integravimą su inovacijų plėtra.

Siūlymas

Surinkti duomenis apie tai, kiek šiuo metu yra įsigyjama vietinių produktų.

Nustatyti tikslinius rodiklius vietiniams produktams. Pavyzdžiui, minimalus (rekomenduojamas ir neįpareigojantis) procentas pirkimų iš Lietuvos įmonių. Įtraukti šiuos tikslus į gynybos ir saugumo pramonės plėtros gaires.

Naudoti inovacinius pirkimus. Skatinti pilotinius projektus, prototipų testavimą ir bendradarbiavimą tarp kariuomenės, verslo ir mokslo institucijų.

Įtraukti verslą ir mokslo institucijas į prioritetinių kryptių nustatymą. Užtikrinti, kad projektai atitiktų strateginius gynybos poreikius ir skatintų technologinę sinergiją tarp civilinio ir karinio sektoriaus.

14 Tarpinstitucinė gynybos ir saugumo pramonės proveržį skatinimo grupė

Nacionalinio saugumo stiprinimas neįmanomas be glaudaus ryšio tarp valstybės institucijų ir verslo sektoriaus. Ypač svarbu užtikrinti greitą informacijos apie kylančius karinius iššūkius perdavimą įmonėms, kurios kuria ir gamina inovatyvius gynybos sprendimus. Siekiant šio tikslo, įvairiose šalyse kuriami mechanizmai, leidžiantys operatyviai susieti kariuomenės poreikius su pramonės pajėgumais.

Jungtinė Karalystė: Įkūrė gynybos inovacijų organizaciją (UK Defence Innovation), kuri jungia 5 gynybos inovacijas skatinančias organizacijas, bei skirtingus viešojo sektoriaus padalinius.

Vokietija:

- [Cyberagentur](#): ankstyvojo TRL lygio gynybos produktų kūrimas.
- [Cyber innovation hub](#): vėlaus TRL lygio gynybos produktų kūrimas ir jų pritaikymas kariuomenėje.

Gynybos pramonės ekosistemos vystymas

2025 metų birželį, Švedijos vyriausybė patvirtino naują gynybos pramonės [strategiją](#), kurios tikslas yra sukurti inovatyvų ir konkurencingą gynybos sektorių, turintį aukštą gamybos pajėgumą.

Vienas pagrindinių strategijos tikslų yra tarpinstitucinės grupės [sukūrimas](#). Grupė būtų sudaryta iš Švedijos Kariuomenės, Gynybos Resursų Administracijos, Inovacijų Agentūros ir Gynybos Tyrimų Agentūros atstovų.

Grupė [turės](#):

- remti inovacijas ir prisitaikymą prie kintančių gynybos poreikių, vystant ir taikant turimas technologijas.
- greitai perduoti informaciją apie karinius iššūkius verslo sektoriui.

Tarpinstitucinės gynybos ir saugumo pramonės grupės sukūrimas

Problema

- 1 Įmonės kritiškai vertina esamų iniciatyvų poveikį gynybos ekosistemai, nes šios iniciatyvos nesprendžia pagrindinių verslo įvardytų iššūkių. Todėl šiandien ypač svarbus nuoseklus bendras valstybės institucijų bei privataus sektoriaus požiūris į Lietuvos gynybos strategiją ir jos įgyvendinimą.
- 2 Ekosistemos dalyviai kritiškai vertina dabartinės gynybos ir saugumo pramonės tarybos efektyvumą.

Galimybė

Tarpinstitucinė grupė būtų orientuota į gynybos poreikių suderinimą su Lietuvos pramonės atstovais. Tai suteiktų aiškų supratimą apie Lietuvos pramonės galimybes bei taptų platforma gynybos pramonės ir inovacijų klausimams aptarti. Pasirėmus gerųjų užsienio praktikų pavyzdžiais, Lietuva galėtų integruoti ir pritaikyti rinką ir politiką atitinkantį grupės modelį.

Siūlymas

- Esamos gynybos ir saugumo pramonės tarybos veiklos vertinimas. Įvertinti dabartinės tarybos funkcijų efektyvumą, sprendimų priėmimo procesus, veiklos poveikį pramonei.
- Prioritetinių veiklų ir projektų identifikavimas. Sudaryti sąrašą strateginių projektų, kuriuos grupė galėtų palaikyti ar koordinuoti. Apibrėžti prioritines sritis, kuriose grupė turėtų daryti tiesioginį poveikį.
- Įtraukti atstovus iš pagrindinių valstybės institucijų, privataus sektoriaus atstovų, mokslo ir tyrimų institucijų.
- Nuolatinė veiklos stebėseną ir tobulinimas. Įdiegti metinius vertinimo procesus grupės darbo rezultatams. Remiantis vertinimais, koreguoti grupės tikslus, prioritetus ir darbo formatą.

Daugiau informacijos apie projekto rezultatus

Apie projektą

Paulietis Darius
Stasiulevičius

Susisiekiame